§. IV.

Inferni timor salutaris.

Sagittæ Domini in me sunt - & terrores Domini militant contra me. Job 6. 4. Justorum mens non solùm perpendit, quod tolerat; sed etiam pavet, quod restat. Videt, qualia in hac vita patitur: metuit, nè post hanc graviora patiatur. S. Gregor. mor. l. 7. c. 3.

Salvum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte qui memor sit tui. Ps. 6. 5. id est, quia in Inferno non est, qui te laudet. q. d. non tantùm timeo Infernum ob tormenta, quantùm quòd te ibi non sim laudaturus. *In Inferno autem quis confitebitur tibi?* Diez Laudes Dei.

Vadam ad portas Inferi. Is. 38. 10. Timor Domini vadit ad Infernum in dimidio dierum; ut non vadat in fine dierum. S. Bonavent. diæt. sal. c. 32.

Quid ergo faciemus Luc. 3. 10. Unde hæc facta est repentè tanta conversio? quis voluntates earum asperas mitigavit? quis vulnera immedicabilia curavit? considera, quomodo illos ab ipsis omnino principiis attonitos reddiderit: de gehenna scilicet inferendo sermonem. S. Chrysost. hic.

Quid gehenna gravius? sed hujus metu nihil utilius: gehennæ namque timor regni nobis affert coronam &c. S. Chrysostomus hom. 14. ad pop.

Me miserum! me miserum! quia nondum à gehenna igne sum liber: nondum mihi constat, quoniam hinc sim profecturus. B. Isaias Abb. Or. 14.

§. V.

Inferni memoria, & oblivio.

Dominus mortificat, & vivificat; deducit ad inferos, & reducit. 1. Reg. 2. 6. Ut mortificet, deducit ad inferos; & ut vivificet, reducit ab inferis. Omnipotenti enim Deo ad inferos deducere, est, peccatorum corda æternorum cruciatuum consideratione terrere: ei quoque ab inferis reducere, est, territas pœnitentium, atque commissa lugentium, mentes spe vitæ indeficientis attollere. S. Greg. lib. 2. hic.

Ascendit fumus in via ejus. Ps. 17. 9. Æternarum pœnarum memoriam confert aptè David cum fumo: fumus enim ab igne nascitur, & lacrymas elicit adstantibus. S. August. hic: ascendit fumus ab ira ejus. Ascendit lacrymosa deprecatio pœnitentium; cùm cognovissent, quod minatur Deus impiis. Pinna Ethol. 8.

Descendant in Infernum viventes. Psal. 54. 15. In Infernum descendunt viventes; qui cogitationes suas pessimas expavescunt, & ad melioris institutionis tramitem divina gratia transferuntur. Sic enim quasi in Infernum viventes descendimus, quandò majorum nostrorum cogitatione terremur. Cassiodorus hic.

Sicut fluit cera à facie ignis. Psalm. 67. 3. Sic animus ignis æterni memoria tactus solvitur; & emollitum, ac quod voles, finges. Pinna Ethol. 8.

Profundum abyssi quis dimensus est? Eccli. 1. 2. Per profundum abyssi intelligitur profunditas suppliciorum. Et hujusmodi nemo metitur. Prœmia cœli contemnuntur, gaudia Mundi diliguntur, supplicia Inferni non metuuntur. Hugo Cardin. hic.

Et fuit ruina illius magna. Matth. 7. 27. Juxta S. Chrysostomum hom. 25. in Matth. est ruina impiorum in infernum. Sic Christus D. absolvi concionem, metum incutiendo memoria æternarum pœnarum; sic multos, magnosque, animorum motus fecit. *admirabantur turba*. v. 28. S. Chrysost. propterea tali fine sermo ejus completus est; ut magis in mentibus ejus tam utilis sententia figeretur. Pinna Eth. 100.

Rogo ergo te Pater &c. Luc. 16. 27. S. Chrysost. in ep. 2. Thessalon. si dives ille ignem hunc cogitasset, utique non deliquisset: quia verò numquam in mentem ejus venit; ille propterea in illum decidit.

Nè & ipsi veniant, &c. Luc. 16. 28. q. d. ait S. Chrysost. in Ps. 11. Sermo de gehenna numquam factus est in domo patris mei; ideo ergo has pœnas incurri: quia numquam illas mente cogitavi, nec differentem de iis audivi. Rogo ergo, mitte Lazarum, qui multa de Inferno fratribus intonet: sic enim impietate posita ad meliorem frugem se recipient.

Rogo, ut gehennæ memineris, de gehenna loquaris: magna est enim horum verborum utilitas. Et ideo diabolus omnia facit, & molitur, ejus volens auferre memoriam. Noli eam è memoria ejicere; nec dicas: quid me importuna afficiam tristitia? importuna erit, quando angeris in gehenna. S. Chrysost. tom. 1. in Ps. 11.

Non sinet in gehennam incidere, gehennæ meminisse. Id. s. 31. in ep. S. Pauli.

TITULUS IX.

INGRATITUDO.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Dimisit corvum, - qui non revertebatur. Gen. 8. 6. 7. Corvus Noe debuisset per aliquod symbolum, per olivam; aut quid simile, referre nuntium Noe, qui eum aluerat; sicut fecit columba: sed ingratus fuit; dum cadaveribus adhærens prioris sui nutritoris ampliùs non meminit. Marchantius D. 6. Pent.

Ibant in directum vacca. 1. Reg. 6. 12. Quid illis pro labore mercedis? Bethsamitæ eas occidunt, incinerant.

Ingrati similes fimo; qui, quanto plus caloris de sole percipiunt, tamò plus fœtent. Summa Prædic. Gratitudo.

Ingrati similes securi; quæ cum manubrio, à nemore accepto, nemus prosternit. Et vermibus, qui lignum & pannum, de quo nascuntur, & nutriuntur, destruunt. Ib.

Solem quidam pinxit nubibus densis circumdatum. Lem. *Quas ipse levavi*.

Sol ecclypsatus. Lem. *Adimit, quò ingrata refulget*. Scilicet Luna. Picinelli.

Ignis. Lem. *Alentem devorat. Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem*. Ps. 40. 10.

Nebula obumbrans solem. Lem. *Elevantem obumbrat*. Id.

§. II.

Ingratitudo erga Deum.

Ex Veteri.

Abscondit se Adam, & uxor ejus, à facie Domini. Genes. 3. 8. Abul. absconderunt se ex verecundia ingratitudinis: quia contra Deum benefacientem eis peccaverunt.

Maledictus eris super terram, - cùm operatus fueris eam non dabit tibi fructus suos. Gen. 4. 11. 12. Cur illi fructus negantur? quia ingratus obtulit Deo viliora de fructibus, sibi meliores reservans. Sylveira in Matth. 13. q. 11.

Comedetis, & non saturabimini. Levit. 26. 26. ait Deus Israelitis; Pauperibus verò: *edent pauperes, & saturabuntur*. Ps. 21. 27. Nota, quòd addit: *& Laudabunt Dominum*. En discrimen. Alvarez Illustr. 99.

Constituamus nobis duces, & revertamur in Ægyptum. Num. 14. 4. Super Deo infensa, divinisque beneficiis inimica, Judæa gens: postquàm enumerasset beneficia illis collata, mare divisum, columnam nubis & ignis, manna, aquam ex petra, vestes quadraginta annis integras, solem stantem, cedentem Jordanem, cadentem Jericho. Horum quæ gratia? expediamus nobis duces &c. S. Basilius Seleuc. or. in illa verba Luc. 18. ecce ascendimus Jerosolymam.

In diebus illis ægrotavit Ezechias. 4. Reg. 20. 1. Quia non cantavit canticum Domino post stragem hostium; ut mos erat. Sicut Moyses, Anna, David, Debbora &c. Hugo Card. hic. Ita etiam sentit. S. Thom. Aqu. in c. 38. Is.

A fructu frumenti, vini, & olei sui, multiplicati sunt. Ps. 4. 8. paulò antè præcessit: *multi dicunt, quis ostendet nobis bona?* vers. 6. Si abundantiam à Domino acceperunt, quomodo de largitore jam dubitant? Quis eis bona illa ostenderit, & præstiterit? ignorant. Theodoretus: etiam de manu Dei bona ferentes dicere audent: *quis ostendet nobis bona?* Alvarez Illustr. 143.

Posuerunt adversum me mala pro bonis. Ps. 108. 5. Hoc est maximum persequentium crimen; quòd bonitati malitiam, & dilectioni odia reddiderunt. S. Prosper hic.

Filios enutrivi &c. Is. 1. 2. Voluit Deus, ut Propheta sermonem suum inciperet à lamentatione contra ingratos. Populus Deum multipliciter offenderat; & de multis poterat conqueri peccatis; sed præteritis cœteris omnibus, orditur ab ingratitudine, ut omnium aliorum radice. Vocat cœlum, & terram, in testem vers. 2. ut quærelas suas tam justas percipiat auribus. Reprehendit eos, tamquam bestiis pejores. *Cognovit*, inquit, *bos possessorem suum &c.* vers. 3. Stellas p. 2. cap. 54.

Reduc me in memoriam, narra, si quid habes, ut justificeris. Is. 43. 26. Stephanus Cantuar. ad c. 14. Ex. apud Tilman. q. d. confer opera tua Cruci; & vide, quam inæqualis sit ad me recompensatio tua.

Saturati sunt, & levaverunt cor suum, & obliti sunt mei. Os. 13. 6. In accepto beneficio lethargum bibunt ingrati: Sicut cui vini copiam ad ebrietatem propinas, ebrius vino fit tui immemor: sic, quem beneficiis cumulas, tui immemorem facis. Alvarez Illustr. 143.

Ex Novo.

Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Matth. 27. 34. Pro vino fel, & myrrham, & acetum, ei porrigunt. Hoc pro fertili terra, quam tot annos possederant; pro ingentibus vineis, & suavissimis vinis, quæ terra illa protulerat, rependunt tanto Muneratori. Isidorus Clarius or. 41. Vinum myrrhatum cum felle præmittitur, antequam fodiatur: ut singuli sensus singulas habeant passiones. Et lingua, quæ docebat dulcia verba vitæ, recompensationem habeat in vino myrrhato, alicujus animalis amarissimo felle mixto. Implacabili odio Judæi oderant linguam illam, quam talibus ordinaverant amaricari saporibus: memores enim erant, quoniam damnatos illorum mores argueret. Simon. Cass. l. 13.

Ejecerunt illum extra civitatem. Luc. 4. 29. Scilicet patriam suam Nazareth.

Novem ubi sunt? Luc. 17. 17. Nos verò rogare possumus, mille ubi sunt Dei beneficiis cumulati? qui pro beneficiis, non gratias, sed offensas, reddunt. Barradius D. 13. Pent.

Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23. 43. S. Ambr. in Psal. 39. ad istorum omnium perpetuam condemnationem latro crucifixus absolvitur: quia ille Christum in suppliciis agnovit suis, quem isti in beneficiis non cognoverunt: quia in Cruce sua regnum Domini mente aspexit, quod in convivio Christi Judas videre non potuit.

Cur Joan. 2. Evangelista nomen sponsi, & sponsæ non exprimit? Notantur ingratitudine; cùm à Christo D. præter spem, tantum impetrarunt miraculum; in gratiarum actionem nec verbum persolverunt: & ingratitudo, beneficiorumque oblivio, nomen maximè obscurat, & expungit. Sylveira hic q. 4.

Cùm ergo accepisset ille buccellam, continuò exivit. Joan. 13. 30. Una gratitudine amissa perdidit omnia incurius homo. S. Chrysost. hom. de Bapt. Chr. quando ultimæ Cœnæ communicavit Judas nocte illa postrema, cœteris omnibus recumbentibus, ipse se proripiens excessit. Illum imitantur & isti, qui antè ultimam gratiarum actionem discedunt. Nisi enim exisset ille, proditor factus non esset.

Ex Patribus, & aliis.

Non illi saltem civitati, quæ eum recipere noluerat, iratus est: cùm etiam Discipuli tam contumelioso oppido cœlestes ignes repræsentari voluissent: ingratos curavit, insidiatoribus cessit. Tertullianus l. de Pat. c. 3. Quasi hoc sit maximum rationis tormentum; beneficiorum oblitis, ac ingratis, contulisse beneficium. Naxera in Jos. 17. §. 15.

Tunc maximè Deus ex memoria hominum elabitur, cùm beneficiis ejus fruuntur. Lactantius l. 2. Inst. div. c. 1.

Ingratitudo est radix totius mali spiritualis; & ventus quidam deficcans, & urens omne bonum; obstruens fontem Dominicæ misericordiæ tuæ super hominem. S. August. Man.

Non verecundæ, sed ingratæ mentis indicium est, beneficia tacere divina. S. Leos. 1. in anniversario &c.

Judæos nihil magis perditioni dedit, quàm quòd ingrati Deo esse voluerunt. S. Chrysost. hom. 26. in Matth. c. 8.

Peremptoria res est ingratitudo, hostis gratiæ, inimica salutis. S. Bernardus s. 2. D. 6. Pent.

Nihil ità displicet Deo, præsertim in filiis gratiæ, quemadmodum ingratitudo: vias enim obstruit gratiæ. Id. ib.

Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritorum, virtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo ventus urens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordiæ, fluenta gratiæ. Id. s. 51. in Cant.

Gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit: nec modò nihil augetur ingrato; sed &, quod acceperat, vertitur ei in perniciem. Idem s. 1. in Capite jejunii.

Homo vide, quæ pro te patior; vide clavos, quibus confodior; vide pœnas, quibus afficior. Et cùm sit tantus dolor exterior, interior tamen planctus est gravior, dum ingratum sic te experior. S. Bonaventura s. 60. de Passione Domini.

Non est dignus beneficium consequi, qui de beneficiis acceptis gratias non agit. S. Thomas Aquin. in epist. ad Romanos. Lect. 5.

Ingratitudo recepta perdit, promissa non recipit, ductum gratiæ infundendæ intercidit. Simon Cass. l. 1. c. 27.

§. III.

Ingratitudo erga homines.

Antùm memento mei. Gen. 40. 14. Comes accepti beneficii, oblivio. Vis in oblivionem venire, benefac. Alvarez Illustr. 134.

Obiit Jacob. Gen. 50. 3. Ægyptii autem celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi, impleverunt septuaginta dies. Obiit & Moyses Gen. 50. 25. mortuus est, *& conditus aromatibus, repositus est in loculo*. Cur Joseph non æque, imò magis plangitur populi in fame pater? Respondet Oleaster: Jacobi exequias, viventes Joseph prorege celebratas, cum planctu ab Ægyptiis ex adulatione; Josephi minimè: ut discamus quàm facilè oblivioni tradatur, quidquid pro communi bono feceris. Escobar t. 3. Coll. Christi Observ. 5.

Surrexit interea rex novus super Ægyptum, qui ignorabat Joseph. Ex. 1. 8. Lipoman. in hoc rege, qui non noverat Joseph, idest, beneficia, quæ contulerat Joseph in Ægyptios, observandi veniunt mores hujus Sæculi, in quo maxima invenitur hominum ingratitudo.

Quandocumque Spiritus Domini malus - David collebat cytharam &c. 1. Reg. 16. 23. Saul pro salutifero plectro hastam mortiferam intorquet in Davidem. S. Zenos. de livore.

Erit igitur mihi servus sempiternus. 1. Reg. 27. 12. Dixit rex Gethæus Davidi, ob Illustres de Amalecitis, de Gessuri, de Gersi, relatas victorias. O ingratum regem! ob tot labores, pericula spreta, hostes debellatos, servitus promittitur, eaque sempiterna? spolia, tituli, honores, cum eo dividendi erant; amicitiæ fœdera ineunda. Sic oleum, & operam, perdit, qui Mundo servit. Stengelius Div. Jud. t. 3. c. 15.

Flebam quondam super eo, qui afflictus erat &c. Job 30. 25. 26. Et c. 31. 17. *Si comedi buccellam meam solus*. At quid ex hac largitione retulit? c. 30. 26. *expectabam bona, & venerunt mihi mala &c.*

Conclude eleemosynam in corde pauperis; & hæc pro te exorabit. Eccl. 29. 15. Non dicit; pauper pro te exorabit, sed hæc, eleemosyna exorabit pro te: quia, qui receperit, muto ore silebit, & tui obliviscetur. Alvarez Illustr. 143.

TITULUS X.

INIMICORUM DILECTIO.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Fac tibi arcam - trecentorum cubitorum erit longitudo &c. Gen. 6. 14. 15. Hugo à S. Vict. l. Allegor. in Gen. 18. per Arcam Noe intelligit Electorum cor. Arcæ, inquit, longitudo, fides est; quæ credit omnia, quæ fecit Deus ab initio Sæculi; vel facturus est usque ad finem ejus, per se, vel per Angelos, vel per homines. Altitudo spes est; quæ erigitur ad speranda bona, quæ in cœlis sunt præparata diligentibus Deum. Latitudo charitas est; quæ extenditur ad Septentrionalem plagam per dilectionem inimicorum; & ad plagam australem, per dilectionem amicorum.

Deduxit me super semitas justitiæ. Psal. 22. 3. Semitæ ideò dicuntur, eò quòd planæ viæ non sint, sed semiviæ, idest, angustæ. Audite, istæ semitæ angustæ quæ sint? orare pro inimicis, nulli malum pro malo reddere, cibare inimicum, potare, & vestire; invicem pati, & non facere. S. Chrysost. in Ps. 22.

Sicut lilium inter spinas. Cant. 2. 2. Lilium pungentes se spinas candore suo proprio illustrare, & venustare non cessat. Annon proinde lilium tibi videtur implere quodam modo Evangelii perfectionem, quo orare jubemur *pro calumniantibus, & persequentibus nos, & benefacere his, qui oderunt nos*. S. Bernardus s. 48. in Cant.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Alii: *posuit in me vexillum amoris*. Titus Livius l. 34. ubi agit de bello Romanorum cum Gallis; affirmat, morem fuisse Romanorum, quandoque in medias hostium acies vexilla propria projicere; ut milites majori furore accensi, pro recuperando vexillo acerrimè dimicarent, similiter Christus charitatis vexillum inter inimicorum copias conjectum voluit. *Ego autem dico vobis; diligite inimicos vestros*. Matth. 5. 44.

Non enim erat tempus ficorum. Marci 11. 13. Cur maledicta arbor, quòd fructum non habeat; cùm tempus fructuum non est? Origenes: imò hac causa arefactam. Christiani fructus, sive *fructus spiritus*. Gal. 5. 22. *Est charitas, gaudium, pax &c.* Vide Origenem tom. 2. p. 103.

Silex, ex quo ignis excutitur. Lem. *Non sine ictu*. Silex dilectionis inimicorum est Symbolum. Corn. in Matth. 27.

Sol nubibus sibi obstantibus lumen communicat, easque clariores reddit. Lem. *Decus non invidet hosti. Charitas non æmulatur*. 1. Cor. 13. 4. Hesius.

§. II.

Inimicos diligendi Motiva varia.

Primum Motivum.

Deus inimicos diligit, eisque benefacit.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Ps. 115. 12. Non ait, pro omnibus, quæ tribuit mihi; sed pro omnibus, quæ *retribuit mihi*. Quæ igitur præcesserunt hominis, ut omnium donorum Dei tributio, non tributio, sed retributio vocari possit? Quæ præcesserunt hominis, nisi peccata? retribuit ergo Deus bona pro malis, cui homines adhuc retribuunt mala pro bonis. Sanct. Augustin. hic.

Qui solem suum &c. Matth. 5. 45. Attendant, qui tergiversantur, negantes inimicis dilectionem, & odientibus beneficium, & persecutoribus orationis officium, impartiri; divinam in

in omnibus largitatem; qui solo velle de inimicis suis posset facere ultionem; qui eos creavit, bona tribuit, à quibus offensus est: qui solem, totius Mundi gaudium, omnium oculorum lætitiam, etiam à peccatoribus non abscondit. Simon Cass. l. 10. c. 19.

Legatione fungimur - reconciliamini Deo. 2. Corinth. 5. 20. S. Gregor. homil. 32. in Evang. inter nos, & Deum, discordiam peccando fecimus: & tamen ad nos Deus suos Legatos priùs misit; ut nos ipsi, qui peccavimus, ad pacem Dei rogati veniamus. Erubescat ergo humana superbia; confundatur quisque; si satisfaciat prior proximo. Aristippo cum Æschine nescio quid iræ incidit. Quidam illi dixit: O Aristippe, ubi nunc amicitia vestra? respondit: dormit. Sed ego cam excitabo, adiitque Æschinem. Adeone, inquit, tibi videor infelix, & insanabilis? ut ne moneri quidem merear à te. At Æschines: non mirum, ait, si, cùm in omnibus me præcellas ingenio, hic quoque. Si Christiana dormit amicitia, vel potius extincta est; excita illum prior placidis verbis, & factis. Barradius l. 7. c. 14. tom. 2. D. 5. Pent. Quanta autem authoritate Legationis munere, fungatur Paulus, ostendit S. Chrysost. citatus ab Hug. Card. hic. Credendum est, inquit, quòd litteras summi Papæ sigillatas detulit. Sigilli impressio paupertas, sitis, fames, crucis, ignominia; & hujus litteræ subscriptio: Jesus Nazarenus &c. Sed parum est, ut homines Legatos pro reconciliatione mitteret: ipse Filius Mediator venit. Rom. 5. 10. *Cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus.*

Si quis adversùs aliquem habet querelam; sicut & Dominus donavit vobis, ita & vos. Colossf. 3. 13. S. Anselmus hic: Dominus condonavit vobis sine ullo respectu vindictæ sumendæ; ita & vos condonate vobis semper ad invicem omnia. Debetis enim conservis non negare, quod à bono Domino gaudetis vos percepisse. Novit hanc bonorum divinorum obligationem ipse Filius Dei: qui ubi à Patre accepit esse Filium; nihil magis studuit in Mundo, quàm ut nos quoque filii Dei fieremus. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Joan. 1. 12.

Vide plura: Bonitas Dei. Item Tit. Misericordia Dei.

Christus D. dilexit Judam.

Unus vestrum me traditurus est. Matth. 26. 21. Christus offensus ex ipsis injuriis, quas accepit, arripit occasionem bene merendi de offensore, qui intulit. S. Chrysost. hom. de Juda: mira patientia! Petrus condemnat Ananiam mentientem; Salvator Judam patienter sustinet traditorem. Didacus Nyss. de proditione Judæ.

Ego pro te impio, & peccatore; ut tuæ iniquitates meì sanguinis effusione lavarentur, magno silentio: & magna patientia, traditorem meum pertuli: nonne imitaberis me, ut & tu non reddas mala pro bonis? S. August. in Ps. 7.

O anima, quæcumque impatiens, sæva, & vindictæ appetens; quæque unico verbo ad iram, & contumeliosa verba, atque ad tui ultionem expetendam, commoveris: attende, quaso; uti Christus non dedignatus sit alloqui vilissimum proditorem suum; eumque amicum dicere, & dulciter osculari. Tu verò præteris proximos tuos, eis loqui contemnens; talique dedignatione tua ad odium eos, invidiamque, provocas: sicque animas illorum perdis, quos amicabili aspectu, & suavi verbo, placare, & ad charitatem movere posses. Blosius marg. spir. p. 3. c. 3.

Permisit se Christus osculari à proditore, ut per hoc Judam ad charitatem, & pœnitentiam, provocaret. 2. ut nobis mansuetudinis, & patientiæ, daret exemplum: videlicet, nè ab adversario vultum, & oculos avertamus; nec æmulos indignanter aspiciamus. Dionys. Carth. in Matth. 26.

Christus D. dilexit crucifixores.

Pater! dimitte illis. Luc. 23. 34. Criminatores suos excusat à crimine. Illi crucem parabant; hic salutem, & gratiam, rependebat. S. Ambros. hic. Prima cura fuit Domino de aliis, postrema de se. Prima sententia dirigitur ad inimicos: quia charitas primùm succurrit magis egentibus. Et nos quoque tanti Magistri discipuli, magis egebamus instrui de dilectione inimicorum; quæ difficilior, & rarior, est. Bellarminus l. 1. c. 1. de Septem V. D. Unde latro, cùm miracula, quæ circa Crucem paulò post acciderant, nulla adhuc vidisset, ad mentem rediit? Fortassis ex oratione, quam Jesus Christus magna cum fiducia ad Deum, tamquam Patrem, transmittebat: *Pater ignosce illis &c.* Titus Boltrens. ad c. 23. Luc.

O verbum totius dulcedinis, & veniæ! *Pater ignosce illis!* ò verbum totius amoris, & gratiæ, hodie mecum eris in paradiso. Respira nunc in spem veniæ anima, quantumcumque peccatrix: si tamen patientis pro te Domini Dei tui vestigia sequi non abhorres. S. Bonav. tr. de ligno vitæ.

Impetravit, quod petierat Christus; multaque statim millia credidcrunt; & usque ad quadragesimum secundum annum datum est tempus pœnitentiæ. Sanct. Hieron. ep. ad Hebidian. qu. 8.

Non solùm *pro transgressoribus oravit.* Is. 53. 12. dicens: *Pater dimitte &c.* sed tota Passio ejus oratio pro transgressoribus fuit; qui eramus nos: nam in Adam omnes peccavimus. S. Rupertus in Is. hic.

Christus dilexit alios inimicos.

Qui solem suum oriri facit. Matth. 5. 45. Mortis memoria non finit odisse inimicos. Non otiosè meminit Dominus solem, ut doceat nos parcere inimicis. Sol enim oritur, sed eodem die moritur. Ps. 103. 19.

Sol cognovit occasum suum. Credo neminem irasci posse inimico suo, si occasum suum spectet, si sepulchrum cogitet. Unde Joseph tam clemens in fratres? audierat eos dicentes Gen. 42. 13. *alius non est super*; id est, Joseph mortuus jacet sepultus. Ubi de se quasi mortuo audivit; non potuit non habere animum, etiam erga hostes, paratissimum. Baeza t. 3. lib. 14. c. 7. §. 10.

Pluit super justos, & injustos. ib. Cùm juberis æmulus esse Dei pluentis super justos, & injustos; non memineris communis hujus pluviæ, qua segetes nutriuntur; sed illius pluviæ sanguineæ, qua à Passionis nubilo Dominus inimicos animos sibi emollivit, & Patri reconciliavit. S. Gregor. Naz. in tetrastichis, cùm tu dolore ardes maximo, Christi memor sis vulnerum; pars, & quota sint hæc dolorum, quos heros tulit tuus; sic nempe, ut undis obrutus, mœror perit. Nicetas Naz. Scholiastes: si cujuspiam in te contumelia effervescens, atque in summam magnitudinem evecta, ingentem in te furoris flammam excitarit, animumque tuum ulciscendi cupiditate incenderit: fac, protinus tibi Christus in mentem veniat; ad operam, ut contumelias, illusiones, flagra, & vulnera ea, quæ ille salutis tuæ causa in cruce pertulit, quamprimum recorderis: sic fiet, ut hujuscemodi cogitationibus, tamquam aquis, animam tuam lenjens, atque irrigans, mœroris, atque iracundiæ, æstum extinguas.

Transfiguratus est ante eos. Matth. 17. 2. Transfiguratur Christus sub nocte in monte excelso seorsim; patitur verò in Jerusalem aperta die: idque amore inimicorum suorum; quibus dolor fuisset, gloriam ejus videre; gaudium, pœnas. Sylveira hic q. 6.

Secundum Motivum.

Inimicos dilexerunt Sancti.

Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Gen. 4. 10. Vox sanguinis adhuc *fratris tui*, adhuc fraterno erga te amore incalescentis; non ad te, sed ad me, clamat. Non tibi scelus exprobrat; non hostem, non feram, vocat; sed meam appellat justitiam; si te facti non pœniteat: misericordiam implorat, ac veniam: si resipiscas, si doleas, si confitearis. Fernandius hic.

Quid venistis ad me hominem, quem odistis, & expulistis à vobis -- fecit ergo eis convivium; & post cibum, & potum, surgentes manè juraverunt sibi mutuò. Gen. 26. 27. 30. 31. ait Isaac ad injuriantes sibi.

Osculatusque est Joseph omnes fratres suos. Gen. 45. 15. Osculabatur singulos, & per singulos flebat, & irriguis lacrymis paventium colla perfundebat; itaque odium fratrum charitas lacrymis abluebat. S. August. serm. 83. de temp. Solet nobilitas facilè parentum oblivisci miserias. Joseph autem nihil oblitus est in fratribus, nisi solas injurias. Denique pro odio misericordiam, pro crudelitate lætitiam, pro gladiis oscula, repræsentat: facit de hostibus dominos, de ignobilibus claros. Sanct. Fulgent. serm. de Joseph. Cur duriùs tractavit fratres? Sanct. Thomas Aquin. hic cap. 42. dat hanc: ut ex longa suspensione suæ revelationis, sub hujusmodi duritie fortiùs occultatæ, ipsa revelatio pleniori gaudio cumularetur.

Putasne, est aliquis, qui remanserit de domo Saul? 2. Reg. 9. 1. Dixit David obtento regno, hostibus omnibus debellatis. Infensi hostis filios requirit. An ut perdat? imò ut ad mensam trahat. Miphibosteto ait: *restituam tibi omnes agros Saul patris tui.* v. 7. Baeza t. 3. l. 14. c. 7. §. 4. Beatus David, licèt virtutibus multis fuerit exornatus; nulla tamen actio eum Deo familiariùs conjunxit, quàm dilectio inimicorum suorum. S. Aug. s. 2. D. 3. Pasch. Similiter ait. S. Cæsarius hom. 11.

Putredini dixi: pater meus es; mater mea, & soror mea, vermibus. Job 17. 14. Vermes, à quibus corrodebatur, ut parentes optimos, ut fratres charissimos habebat. Tertull. lib. de Pat. quale Deus vexillum de inimico gloriæ suæ extulit; cùm Job erumpentes bestiolas inde, in eosdem specus, & passus, foraminosæ carnis ludendo revocaret. Baeza t. 3. l. 13. c. 7. §. 4.

Si fleterit Moyses &c. Jer. 15. 1. S. Gregor. hom. 27. in Evang. Quid est, quòd Moyses, & Samuel, cœteris Patribus in postulatione præferantur? nisi quòd hi duo tantummodò in cuncta Testamenti veteris serie, etiam pro inimicis suis, leguntur exorasse. Unus à populo lapidibus impetitur. Ex. 17. 4. tamen pro lapidatoribus suis Dominum deprecatur. Alter ex principatu ejicitur; & tamen petitus, ut exoraret fatetur dicens: *absit à me hoc peccatum in Domino, ut cessem orare pro vobis.* 1. Reg. 12. 23. Cornel. in 1. Reg. 12. 15.

Domine, nè statuas illis hoc peccatum. Act. 7. 59. In illa lapidum ruina, quando alius oblivisci poterat etiam charissimos suos, ille Domino commendabat inimicos. S. Maximus hom. in Nazali B. Steph. Viri fratres. ib. Memor fratrum, immemor persecutorum, recordans de qua radice processerit. Euseb. Emiss. hom. de S. Proto Martyre.

Christianus nullius est hostis, nedum Imperatoris, quem sciens à Deo suo constitui, necesse est ut illum diligat. Tertull. l. 2. ad Scapulam c. 2.

Hoc sit mihi thesaurus desiderabilis, & super omnia amabilis; scilicet super me pœnas, & opprobria, congregare; & intimo corde diligere; qui me in hoc facta adjuvent; omnem consolationem præsentis vitæ horrebo. S. Laurent. Just. de inc. div. am. c. 2.

Tertium Motivum.

Quia præceptum Domini est: Ego autem dico vobis &c. Matth. 5. 44.

Ex Veteri.

Tolle filium tuum unigenitum &c. Gen. 22. 2. Nescio, an difficilius sit, filium dilectum unicum occidere, quàm inimico invifo parcere. Qua vi Patriarcha ad tam difficile adducitur imperium? præcepit Deus; qui meliorem filium propter ipsum Abraham litare non renuet. S. Basilius Seleuc. or. 7. Abraham senio curvatus intrepida manu charissimæ proli gladium intentat: quia imperantis Dei charitate vincit naturæ difficultatem, ut hostia minimè cæsa Domini sacrificium imitaretur.

Deus patris vestri hori dixit mihi: cave &c. Gen. 31. 29. Quid ad hoc Christianus dicet, cùm Deus ejus præcipiat, dicatque: *ego autem dico vobis.* Ego, qui vos condidi; ego, qui vel glorificabo, vel damnabo. Osorius s. 6. post Cin.

Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus; obsecro, ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati &c. Gen. 50. 16. 17. Lyran. hic: hoc finxerunt fratres, ut, amore patris præcipientis, Joseph citius ad misericordiam flecteretur. Jacob hoc non dixerat, quia non diffidebat de benignitate Joseph. Non potuit non bonus Joseph (videns Jacobum nihil sibi mandasse proprio ore, antequam moreretur, circa veniam fratrum) cognoscere eorum fictionem: attamen vel fictum patris mox morituri imperium audiens, profusis lacrymis inimicos amplectitur. Et tu videns Jesum crucifixum jam moriturum inclamantem: *ignosce illis!* &, antequam moreretur, monentem, *diligite inimicos vestros:* quomodo potes non ex toto corde inimicis ignoscere? Quàm aptè fratres patris mortem memorant. O quàm facilè inimicos amore prosequemur, si Jesu morientis, & pro inimicis orantis, nobis objiciamus imaginem. Escob. t. 3. Coll. Chr. Obs. 2.

Moyses horrebat serpentem cauda apprehendere. Sed quia DEUS præcepit, fecit, & manu arripiens, vidit esse virgam. Ex. 4. 4. Quid Domine ais tu? inimicum meum ut ego complectar, tam mordacem colubrum, qui tam horribile venenum ore vomit? Ità: sic ego volo. Amplectere inimicum tuum, & cernes, quòd sit virga. Diez s. 6. post Cin.

Servate mihi puerum Absolon. 2. Reg. 18. 5. Miser ab arbore in fuga detinetur in militum conspectu? qui comprehensum inimicum non audent vulnerare, quare? audientibus nobis *præcepit rex Joab, & Abisai, - dicens: custodite mihi puerum Absolon.* 2. Reg. 18. 5. Dicit tibi Jesus: *ego autem dico vobis, diligite inimicos*; & tu persequi audes? Escobar. t. 3. Coll. Chr. Obs. 2.

Corvis præcepi, ut pascant te. 3. Reg. 17. 4. Cur corvis? S. Basilius Seleuc. Or. 11. nè innatum his in pullos odium immitere: quin potiùs imitare eorum in te curam: hi commodato tibi obsequio naturam vicerunt.

Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras: Ps. 16. 4.

Ex Novo.

Ego autem dico vobis &c. Matth. 5. 44. Ecce, qualem authoritatem tribuit Dominus præcepto de diligendis inimicis: *ego dico.* à Jesu venit hæc charitatis vox. Illud qui non servarit præceptum, prorsus ad ejus vocem surdescit. Baeza t. 3. l. 14. c. 7. *Ego dico.* Quid dixerit Dominus, quod Christiano possit difficile apparere? Escobar. t. 3. Coll. Chr. Obs. 2.

Nota, quòd Dominus totum hominem in inimici sui ministerio occupare voluerit; nè quid ei remaneret, quo ei nocere posset. Quibus rebus potes alteri officere? corde illud odio habes, lingua illum infamas, manibus malè faciens. Nunc ergo vide, quomodo Deus hæc omnia tibi occupet. *Diligite*, inquit, *inimicos*; ut cor occupet: *benefacite &c.* ut manus occupet. *orate &c.* ut linguam etiam occupet. Diez s. 6. post Cin.

Quis igitur potest conqueri de mandato altissimi? qui causabitur reluctans facere, quod novimus Deum velle? quis dicet impossibile, quod cum faciendi gratia mandat, æqua justitia, summa veritas, & æterna? Simon Cass. l. 10. c. 23.

Quartum Motivum.

Vindictam Deus sibi reservat.

Tenebatque Saul lanceam - & timuit Saul David, eò quod Dominus esset cum eo. 1. Reg. 18. 11. 12. Cur timuit Davidem? Timebat Deum vindicem; videns, Davidem patienter ferre injuriam; & ob id transferendum in regnum: quia, qui parcit, purpura dignus est. De Castillo Illat. 128.

Judicavit pro te Dominus hodie de manu omnium, qui surrexerunt contra te. 2. Reg. 18. 31. ait Chusi ad David cæso Absolone. Salvianus l. 2. de Provid. eumdem (Davidem) cùm fugasset è regno filius persecutor, judex in brevi Dominus vindicavit. Nec vindicavit tantùm; sed cumulatiùs vindicavit, quàm ipse voluit, qui vindicabatur: ut ostenderet scilicet Deus; graviorem sibi esse injuriam injusta tolerantium, quàm tolerantibus suam.

Accingere gladio tuo - potentissime. Ps. 44. 4. Post egregiam formam decoris, post gratiam infusam in labiis, imperatur à Patre, ut accingatur gladio suæ fortitudinis, ad conservanda omnium rerum jura; ut in pace sint omnia, quæ possidet. Nè ullus de vindicta cogitet servorum, dum viderit præliantem Dominum mucrone ultionis accinctum. S. Paschasius hic.

Deus ultionum Dominus. Ps. 93. 1. Non sumus nos Domini ultionum; non possumus liberè agere, & ut libet, ulcisci. Deus est Dominus ultionum. Barradius t. 3. l. 1. c. 20. Sæpe mos est Deo, ut dimittat, quæ in se peccata fuerint; verùm quæ in proximum, ea maxima exquirat severitate. S. Chrysostom. hom. 26. in Gen. *Mea est ultio; & ego retribuam in tempore.* Deut. 32. 35.

Non quæro gloriam meam. Joan. 8. 50. Euthym. vindictam contumeliæ meæ. Est sensus: non quæro à vobis gloriam meam vindicando, quam vos contumeliis vestris detraxistis. *Est, qui quærat, & judicet.* q. d. impunè non feretis. Est enim Pater meus, qui gloriam meam quæret, vos judicabit, & supplicium gravissimum sumet. Barradius antè cit.

Hæc ulciscendi libido negotium curat, aut gloriæ, aut malitiæ. Sed gloria ubique vana; & malitia Domino odiosa; hoc quidem loco maximè: quia malum duplicat, quod semel factum est. Quid enim refert inter provocantem, & provocatum? nisi quòd ille prior in maleficio deprehenditur, iste posterior. Qui vindicat se, honorem unici Judicis Dei abstulit. Tertul. l. de Pat.

Nihil omnium Deus ità odit, & aversatur; ut hominem ultionis avidum, & in animo suo perpetuas adversùs proximum servantem inimicitias. S. Chrysostom. hom. 27. in Gen.

Quintum Motivum.

Inimici prosunt magis, quàm obsint.

Ex Veteri.

Pleraque Symbolicè.

Pro salute vestra misit me Deus ante vos. Gen. 45. 5. Consideravit, quid effecerint; non quid cogitaverint. Naxera in Jos. 2. §. 43.

Examen apum in ore leonis erat, ac favus mellis. Judic. 14. 8. Leo est quilibet persecutor: apes aculeatæ sunt verba pungentia. Quantò plures fuerint apes, tantò plus de melle habebis dulcedinis æternæ. Vult nos sustinere Deus apes in Mundo, ut dulcedinem habere possimus in cœlo. S. Bonavent. ser. 4. Dom. 2. Pasch.

Foderunt manus meas, & pedes meos. Ps. 21. 17. Non dicit, transfixerunt, sed foderunt: ut notetur fructus, qui inde secutus est; scilicet æterna beatitudo. Hugo Card. hic.

Sicut novacula acuta fecisti dolum. Ps. 51. 4. Ecce, quid faciunt Sanctis mali? capillos radunt. Qui quidem capilli non superfluè facti sunt à Deo in corpore hominum, sed ad aliquod ornamentum. Tamen, quia sine sensu præciduntur illi, qui adhærent corde Deo, sic habent ista terrena, tamquam capillos. S. August. hic. Sicut capilli in corpore nostro tamquam superflui videntur, & sine detrimento carnis raduntur; sic, quidquid potest tibi facere iratus potens, inter superflua numera. Quid times hominem, ò homo? in sinu Dei es positus. Idem s. 6. de puero Centur.

Circumdederunt me sicut apes. Ps. 117. 12. Apes, etiamsi inferno punictionis dolorem, amantur tamen: quia mellis dulcedinem administrant. Sic & persecutores meos, Domine, amare volo; & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, contribulato spiritu tolerare; ut mellita jucunditas subsequatur. Urbanus IV. P. hic.

Sicut lilium inter spinas. Cant. 2. 2. Candidior, molliorque nitesce; aculeis etiam domesticorum afflicta veritatem tui decoris gratiùs ostende. V. Beda hic.

Usque in tempus sustinebit patiens, & postea redditio jucunditatis. Eccli. 1. 29. Græce: *postea ei pullulabit, & quasi de terra exorietur, & germinabit ei lætitia.* Est metaphora elegans ab arboribus; quæ in hyeme patiuntur gelu, nives, frigora, sisque spoliatæ foliis,

liis, ac frondibus, quasi canescunt, & emoriuntur: in vere autem quasi vivificatæ radiis solis, germinant; & in lætas frondes; flores, & fructus, erumpunt. Sic patiens in adversis, pauperrtate &c. Justus ergo est instar palmæ plantatæ secus decursus aquarum, quæ fructum dabit in tempore suo: id est, in tempore novissimo, ait Sanctus August. in Ps. 1. Cornelius hic.

Ex Novo.

Benefacite his, qui oderunt vos. Matth. 5. 44. Inter benefactores oportet illos habere: Omnis enim qui nos tentat, & persequitur, leviorem facit pœnam, quam pro peccatis ferre debemus. Theophylactus hic.

Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Joan. 15. 13. Videtur perfectior amor pro inimicis mori. Sed Christus, juxta S. Gregor. hom. 27. in Euang. non amicos, sed inimicos, intelligit. Adeò enim certum est, inimicos fore nobis amicos, si eis benefaciamus; ut non jam inimici, sed amici, sint appellandi. Pinna Eth. 72.

Nè statuas illis hoc peccatum. Act. 7. 59. Qui pro inimicis sub ipso tempore consummatæ perfectionis oravit, beatitudinis suæ causa persecutorem dilexit. Nec mirum, si eis nesciat irasci; per quos sibi videt aulam regni cœlestis aperiri; per quos se æternis sæculis intelligit consecrari. Eusebius Emiss. hom. de S. Steph.

Ex Patribus, & aliis.

Plus diligendi sunt inimici, quàm amici: qui enim inimici sunt, corpori adversantur, & animæ preparant æterna proemia: quia carnalia nostra, & terrena rapiunt; cœlestia nobis, & spiritualia congregant. S. August. s. 59. de temp. apud Did. de Castillo Illat. 126.

Inimici diligendi sunt; quia, sicut dapiferi, serviunt prandentibus: qui enim injuriam, vel contumeliam irrogat, dapes patientiæ, seu mansuetudini ministrat. Sic servivit Esau Jacobo Gen. 25. 23. Hugo Card. in Luc. 6.

Quid est aliud Perfecutionibus exagitari, quàm expoliri, in eorum lapidum morem; qui, cùm priùs rudes, atque informes essent, crebris tunsionibus tam pulchri fiunt, ut magnificentissima quæque ædificia exornent. Isid. Clarius l. 2. or. 17.

Sextum Motivum.

Odio, & vindicta, tibi noces.

Ex Veteri, & Novo.

DEUS Patris vestri heri dixit mihi: cave, nè loqueris contra Iacob quidquam durius. Gen. 31. 29. O efficacissimam rationem ad nos ipsos superandos! Cùm ad ultionem pergis, ad teipsum revertere dicens in medio furoris tui: Deus mihi præcepit, nè quid durius proximo meo loquar. Altera causa est, cur Laban Jacob nocere nollet: quia *filiæ meæ, & filii, & greges tui, & omnia, quæ carnis, mea sunt.* v. 43. q. d. mihi magis, rebus meis, quàm tibi, nocebo. Cùm ira excandescis, dic intrà te: quid proximo meo possum damni inferre, quin mihi plus inferam &c. Diez con. 1. in Com. Apost.

Ulciscar me de hostibus meis. Iudic. 16. 28. Plures interfecit moriens, quàm antea vivus occiderat; sed ultio vitam abstulit. Samson contumeliam passus vivit; cùm depellit infamiam, ipso triumpho tumulatus interit. Naxera in Ios. 9. §. 30.

Ex Patribus, & aliis.

Nullo modo nocere tibi potest inimicus sæviens, quantùm tibi noces, si non diligis inimicum. S. August. s. 48. de divers.

Sicut nullum in vulnere valet medicamentum, si sit intus ferrum; ità nihil proficit illius oratio, cujus pectore versatur mortiferum odium. Sanct. Augustin. lib. de rectit. Cath. conversat.

Cùm nocentes innocentibus injuriam faciunt, illi patiuntur injuriam, qui facere se credunt. S. Cyprian. ep. 55.

Est verè pruina, & frigus, injuriarum memoria. Sed invocemus solem justitiæ; oremus eum, ut radios suos emittat, & non erit ampliùs congelata pruina, sed fluvialis unda. S. Chrysostom. hom. 4. in Thessal. 3.

Non attendimus; quia dum nos invicem odio habemus, ità muros cœlestis Jerusalem contra nos claudimus, ut nobis nullus aditus remaneat, per quam intrare possimus. Sanct. Cæsarius hom. 11.

Consueverunt, qui accensi sunt nocendi animo, inde fatigabiliter cogitare, quibus modis inextinguibilem erga odiosos sibi suam valeant perficere voluntatem. Nocent magis, magisque nocere desiderant. Illius gehennæ, quæ inextinguibilis est, se filios esse insinuant; operaque patris eorum faciunt, qui interminabiliter cruciantur in ea. S. Laurent. Just. de triumph. c. 10.

Sicut tinea cosumit pannum. ex quo nata est; & vermis rodit lignum, ex quo natus est: Sic hæc onera, quæ cor tuum premunt, oriuntur ex propria tua concupiscentia. Stella p. 1. c. 2. de pace cordis.

Apicula aculeo in manum infixo mortua concidit. Lem. *Mea me vindicta peremit.* Bovius.

Septimum Motivum.

Inimicis ignoscere, fortitudo, victoria.

Ex Veteri.

Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei, sicut placuerit in oculis tuis. 1. Reg. 24. 5. Quis talem nactus hostem, non se, inflicta plaga, periculo liberaret? Amici importunè proritabant, ad vindictam cogebant; Deus hostem in prædam concedebat; sed Davidis animus non potuit vinci: custos hostis sui fuit, vindicta abstinuit. *Propitius sit mihi Dominus, nè faciam hanc rem.* v. 7. Dominum meum novi clementia delectari. Licet occidere; sed perfectiùs erit parcere. Si feriam, ostendam, quid mihi liceat; quid in me possim, si parcam. Naxera in Ios. 9. §. 28.

Psalmus decimus septimus habet pro titulo: *In finem pro puero Domini David, qui locutus est Domini verba Cantici huius in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul.* Cur non intonat: Canticum, de victoriis contra Goliath, & Philistæos? cur victoriam de Saule specialiter memorat? quia gloriosior hæc fuit; cùm eum patiendo devicerit. Sylveira addit. in Evang. Matth. 26. q. 6.

Fortitudinem meam ad te custodiam. Ps. 58. 10. Utor fortitudine mea, non ad hostes meos dejiciendos, sed ad te placandum. Drexelius Orb. Phaet. c. 55. §. 1.

Invenerunt me custodes, - percusserunt me - mox: adiuro vos, - ut nuntietis ei, quia amore langueo. Cant. 5. 7. 8. Quasi memorabilem victoriam consecuta, referre sponso jubet: quod percussa, & injuriis affecta, non servet odium in corde, non spiret vindictam, sed offensæ immemor, langueat amore. Alvarez Illustr. 176.

Ex Novo, & Patribus.

Data est mihi omnis potestas. Matth. 28. 18. Quonam vertit hanc potestatem? *Euntes ergo docete omnes Gentes.* v. 19. Et Lucas ait 24. 52. incepisse Apostolos ab Jerosolymis munus suum, exercere, ubi plurima passus. Didacus Nyss. f. 6. post Cin. §. 5.

Egressus David ex spelunca post illum, liberis deinceps oculis cœlum intuens; ac tunc temporis magis exultans, quàm cùm Goliath dejecisset, & barbari caput amputasset. Siquidem hæc magnificentior erat victoria, hæc magnificentiora spolia, hæc præda illustrior, hoc gloriosius trophæum. S. Chrysost. hom. 2. de David, & Saul. Ibidem manum Davidis, qua pepercit Sauli, vocat dexteram totius orbis pretio pacem.

Stephanus, ut nominis sui coronam meruisset accipere, charitatem pro armis habebat; & per ipsam ubique vincebat. S. Fulgentius s. de S. Steph.

Hæc sunt arma justi, ut cedendo vincat. Sicut periti jaculandi, cedentes solent vincere, & fugientes gravioribus sequentem vulnerare ictibus. S. Ambr. Eth. Chr. c. 5. l. 1.

Quando homo paratus est sustinere injurias pro Christo, tunc magis vincit; & hostis incidit in foveam, quam fecit. Hugo Card. in c. 18. Joan.

Octavum motivum.

Inimicis ignoscere, opus eximium, meritorium &c.

Ex Veteri.

Fuerunt ei obviam Angeli Dei. Gen. 32. 1. Cur nunc potiùs, quàm aliàs, habuit obvios Angelos? S. Ambros. l. 2. de Jacob c. 6. Perfectis, & fidelibus, divina solent esse præsidia: perfectus autem, qui cogitabat de reconciliatione fraterna; ità ut humilitate etiam invitaret, officiis acquireret; muneribus quoque emendam putaverit: cùm tamen plures injurias susceperit à fratre. *Placabo illum muneribus.* v. 20. Paoletti D. 5. Pent.

Vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei. Gen. 33. 10. Dixit Jacob ad Esau, quia Esau cogitabat de reconciliatione fraterna; & injurias omnes ablatæ benedictionis, & hæreditatis, oblivione sepelivit, species Dei in vultu ejus refulget. Exprimit id Abulensis: quia jam pace perfecta fruebatur. Arcones in Isa. 2. Disc. 5.

Egressus est David è spelunca 1. Reg. 24. 4. 8. tanta cum gloria, cum quanta tres pueri egressi sunt è camino ardente. Nam quemadmodum illos non exussit ignis, ità hic non conflagravit iræ incendio. S. Chrysost. hom. 2. de David, & Saule. Præfuerat David non belli dux militibus, sed ut Sacerdos: jamque spelunca illa erat Ecclesia. Neque enim aliter, atque aliquis, Episcopi sortitus munus, ad illos concionem habebat: ac peracta hac concione sacrificium obtulit, idque admirabile quod-

quoddam! non quidem mactato vitulo, aut occiso agno; sed, quod his erat multò honorificentius, mansuetudinem, & humanitatem offerens Deo; atque irrationabili animi motu mactato, occisaque iracundia. Et factus est idem tum victima, tum sacrificus, tum altare. S. Chrysost. tom. 1. s. 2. ibid.

Ex Novo.

Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham. Matth. 1. 1. Cur hic primò ponuntur David, & Abraham? & expressè illorum filius dicitur Christus? Rupertus lib. 4. de victor. Verbi Dei cap. 27. ratio docet, non multò minoris fuisse meriti, pepercisse inimico propter Deum, quàm non pepercisse unigenito filio. Hoc fecit David inimico suo infensissimo, quærenti animam suam, inimico regis; cujus regnum sine dubio se susceperum esse sciebat. Ob hanc maximè causam juratum illi esse arbitramur; quòd semen, & caro ejus, assumenda esset in Filium Dei: quia maximè ista causa facit filios Dei. Baeza t. 1. l. 4. c. 5. §. 3.

Si offers munus tuum &c. Matth. 5. 23. Concordia Deo grata, & nobis utilis. Inter Laban, & Jacob, dissensio orta fuit. Gen. 31. Nihilominus, priusquam sacrificaret, primò litem cum socero componere voluit; &, fœdere priùs inito, immolavit. Paoletti Dom. 5. Pent.

Transfiguratus est &c. Matth. 17. 2. Inter alias rationes, cur cum Christo in Thabor Moyses, & Elias, Hugo Card. hic dat etiam istam: quia uterque oravit pro peccatoribus, & persecutoribus suis. Moyses Num. 12. 13. Elias 3. Reg. 18. 41.

Domine, nè statuas illis hoc peccatum! Et cùm hæc dixisset, obdormivit in Domino. Act. 7. 59. Cur non vel pauculas horas superstes fuit tam insigni orationi; sed eodem momento, & preces Deo, & animam, obtulit? Respons. Videtur Stephanus jam plura, & gloriosiora, facere non potuisse, quantumcumque diutius viveret, quàm dum pro inimicis oravit. Quasi hoc solum Deus ad apicem sanctitatis ejus expectasset. Didacus Nyss. ser. 3. Dom. 3. Quadr. §. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Propter Deum ista perpeteris, quia scilicet legem ejus audisti. Hoc quo tandem digno honore pensandum est? quibus diadematis conferendum? Mihi verò magis proveniat; inimicitias sustinere propter Deum, atque contemni; quàm vel à cunctis regibus honorari. S. Chrysost. hom. 18. in Matth. c. 5.

Amor inimicorum omnis est virtutis corona, & vertex. Euthymius in c. 5. Matth.

Magna virtus est, si non lædas: à quo læsus es: magna gloria; si cui nocere potuisti, parcas: nobile vindictæ genus est, ignoscere victo. S. Bernard. tr. de inter. dom. c. 43.

Amantem diligere, naturæ est, quæ non est meritoria; non amantem verò diligere, gratiæ est. S. Albertus M. parad. an. c. 1.

Altissimus gradus est charitatis, inimicos beneficiis ad amorem trahere. S. Bonavent. de grad. vict. c. 1.

S. Engelbertus Archiepisc. Colon. cùm in itinere positus ab inimicis suis occideretur: & ille in corde suo diceret: Pater, ignosce illis? revelatum est de eo, quòd ob illam unam actionem, Deo supra modum gratam, non solùm anima subitò ab Angelis in cœlum delata, sed etiam inter Martyres collocata sit. Surius 7. Novemb.

Nonum Motivum.

Inimicis ignoscere est regia virtus in Davide.

Nunc scio, quòd certissimè regnaturus sis, & habiturus in manu tuo regnum Israel. 1. Reg. 24. 21.

Nè ponat, oro, Dominus meus Rex &c. 1. Reg. 25. 25. Unde novit Abigail, David regem fore? an à Samuele? an à fama publica? Putat id Abulensis, & addit: ut eum inclinaret ad clementiam, vocavit regem; quasi virtus hæc regum esset nota genuina. Vellosio in Judith. 6. Paræn. 9.

Prohibente David vindictam contra Semei, vocatur Rex. 2. Reg. 16. 10. & *ait rex.* Dum autem vindictam mandat filio. 3. Reg. 2. 8. &c. non dicitur Rex: *dormivit igitur David* v. 10. Rex est, qui parcit hosti. Sylv. in Apoc. 6.

Et ait rex: Quid mihi & vobis filii Sarviæ? 2. Reg. 16. 10. Potestatem regiam magis, ac magis adhibuit prohibendo, quàm exercendo vindictam. S. August. de Pat. c. 9.

Jesse genuit David regem. David autem Rex, &c. Matth. 1. 5. 6. Nota, quòd bis dicitur David *rex*: quia bis dormientem Saulem deprehendit, & vivum dimisit. 1. Reg. 24. 4. & 26. 10. Sylveira hic. Cœterorum regum nemo rex vocatur in hac genealogia; solus autem David rex dicitur. Cur? propter tolerantiam. Cajetanus in c. 49. Gen. Saul David persequendo, extulit illum.

David sic corona redimitus est, sic ad thronum ascendit; honesti nominis argumentum gestans, purpura ac diademate magnificentius; videlicet, quòd hosti pepercisset; quòd eumdem extinctum luxisset. S. Chrysost. hom. 2. de David & Saul.

Continuatio ejusdem argumenti.

Ex Veteri, Novo, & aliis.

Oleum unctionis fundens super caput ejus: Ex. 29. 7. *Sumes de sanguine ejus, & pones super extremum auricula dexteræ &c.* v. 20. Sanguis in auricula signat contumeliam jactam à grege subdito; oleum in capite, patientiam. Hildebertus ep. 51. potestatis cedit ad gloriam, injurias ulcisci nolle, cùm possit. Vellosio in Judith 7. Par. 41.

Rahab hostibus benefaciens, eos abscondens &c. Jos. 2. 4. non solùm vita donata est; sed in regiam cooptata tribum, Salomoni nupsit. Matth. 1. 5.

Fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem - & duodecim leunculi stantes super sex gradus. 3. Reg. 10. 18. 20. Non temerè Salomon pacis amans vocatur rex; cùm leones sub pedibus habeat: quasi insinuet; se, licèt petitum rictu leonino, adhuc Salomonem pacis studiosum esse. Vellosio in Judith 7. Paræn. 41.

Procidens autem servus ille orabat: Matth. 18. 26. Et mox obsequio humili veniam impetrat v. 27. *misertus autem Dominus servi illius, dimisit eum.* Id non miror. Abulens. q. 132. Rex, scilicet quia nobilis erat, citò misertus est. Vellosio in Judith 3. Paræn. 10.

Domine, vis dicimus &c. Luc. 9. 54. 55. *Nescitis, cujus Spiritus estis.* Inconsequenter me Dominum vocatis, & ad inimicorum excitatis vindictam. Escobar t. 2. Persec. Chr. Obs. 3.

Pater! dimitte illis. Luc. 23. 34. Bene ibi scribitur Rex Christus, ubi sævienti contra se indulget Synagogæ. Oliva ser. 6. Cin.

In capitibus eorum corona aurea. Apoc. 4. 4. An ferro eorum manus armata? *habentes singuli citharas.* ib. cap 5. 8. Exarmata regum manus est; nè quid habeant, quo ulciscantur injurias Natura apicularum regem sine aculeo esse voluit, ait Seneca lib. 1. ad Neron. cap. 19. telumque detraxit, & iram ejus reliquit inermem; exemplum hoc regibus magnis ingens. Vellosio in Judith 7. Paræn. 41.

Habet in vestimento, & in femore suo, scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium. Apoc. 19. 16. Numquam tamen vidi Christi femori affixum acinacem. Dices: David ait Psalm. 44. 4. *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime.* Nisi fallor, carebat gladio; qui, ut eo accingatur, monetur: *accingere.* Erat ergo non accinctus. Nec obiicias, prodiisse Filium hominis Apoc. 1. 16. cum ense inter candelabra, tantæ plenum majestatis, ut Joannes ad pedes ejus quasi mortuus corruerit: nam non ultio, sed justitia, hic cernebatur. Secundò gladius non vibratus, sed *in ore* erat. Denique nihil majestatis ibi fulgurat. Non enim thronus adest, non Angeli adsunt, nemo psallit, aut surgit è subsessiis: quæ omnia fictitata coram Domino sequentibus capitibus: nam Agnus apparuit. Oliva ser. 6. Cin.

Decimum Motivum.

Non ignoscere, ignobile, servile.

Dimitte me, ut irascatur furor meus contra eos, & deleam eos. Ex. 32. 10. Potentiæ suæ, & majestati, ad speciem detrahit, dum testatur se quodammodo devinctum. Ad nostram eruditionem; cùm irasci vult, pusilla (sic loqui liceat) quodammodo verba profert, se dimitti petit: quasi à divinitate ad speciem desierit. Tertull. lib. 2. contra Marc. c. 26. Satis & tunc pusillus Deus, in ipsa etiam ferocia sua, cùm, ob vituli adoratum, efferatus in populum, de famulo suo postulat Moyse: sine me; & indignatus ira disperdam illos. Pia audacia pusillum Deum vocat; cùm se ulcisci parat: ut ostendat; in nobis generositati detrahi per ultionis appetitum. Naxera in Jos. 2. §. 21.

Porrò Gabaonitæ non erant de filiis Israel, sed reliquiæ Amorrhæorum. 2. Reg. 21. 2. Injuriosè tractaverat Saul Gabaonitas contra jusjurandum, quod præstiterat eis. Jos. 9. 20. 15. propter quod ira Dei descendit super Israel 2. Reg. 21. 1. cùm jam David sceptrum teneret; ut Numen placaret, vocatis Gabaonitis ait v. 3. *quid faciam vobis? & quod erit vestrum piaculum, ut benedicatis hæreditati Domini?* Cur responderunt Gabaonitæ: contra filios Israel non incendimur ira, sed contra domum Saul, qui nos oppressit iniquè: quamobrem *dentur nobis septem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino.* Sed nota, quod de iis dicitur v. 2. *porrò Gabaonitæ non erant de filiis Israel &c.* q. d. erant vilissimi de populo. Lyran. hic: Si Gabaonitæ fuissent de filiis Israel, fuissent magis misericordes; & indulsissent factum Saulis contra eos. De Castillo Illat. 53.

Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Psalm. 51. 3. Gloriaris, quia potens es in malo? ò potens! quid facturus es? multùm te jactas, occisurus hominem. Hoc & scorpius, hoc & una febris, hoc & fungus malus. Huccine redacta est potentia tua; ut malo fungo coæquetur? Oliva conc. 7. die Ven. 4. in Quadrag.

Serve nequam. Matth. 18. 32. Servus omnino erat, qui conservum

vum manu in gulam injecta premebat, cùm solvendo non esset; eaque nota rex eum fecit: *servo nequam*. Nazianz. or. 17. animi etiam inductione servus erat. Id animi vitium turpi servo princeps objicit *servo nequam*. Velloso in Judith 2. Paræn. 14.

Qui impetu rapitur ad contumeliam, nonne scorpius est? qui præceps ad vindictam, ultionemque fertur; nonne est vipera gravissima. S. Gregor. Nyssen. or. 1. in illud: faciamus hominem.

Vide plura tit. Ira. Passiones.

Undecimum Motivum.

Ignoscere est quid divinum.

Totus autem mons Sinai fumabat. Ex. 19. 18. Cùm Deus Legem Hebræis daturus descenderet in montem, sic nube densa operitur, ut Moyses non posset agnoscere. At Christus in Thabor non absconditur. Matth. 17. 2. *Resplenduit facies ejus sicut Sol*. Lucas cap. 9. 3. addit; *& dicebant excessum ejus &c.* Personat tunc Patris vox: *hic est filius meus*. Cur Deus olim sic nube opertus; Christus autem in Thabor ab ipso Patre revelatur? quia excessus objiciebatur, *quem completurus erat in Jerusalem*: ut inimicos peccatores Patri reconciliaret. Quia inimicis benefacere, non ex quo capite est homo quodammodo profluit; sed ex Deitate. Escobar tr. 3. Colloq. Chr. l. 7. obs. 1.

Putasne est aliquis, qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonathan? 2. Reg. 9. 1. quærit David, extincto Saul, & Jonatha. Mox addit: *numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei?* v. 3. Cùm asserit, se propter Jonatham misericordiam factuum, non addit, *misericordiam Dei*; sed tantùm, *ut faciam cum eo misericordiam*. At cùm immemor Jonathæ, adjicit *misericordiam Dei*. Quare? quia quasi hominis misericordia est, bonum pro bono reddere; at bonum pro malo exhibere, Dei optimi misericordia est. Audiens Centurio Christum pro Crucifixoribus orare: *Pater ignosce illis!* inclamat: *vere hic homo Filius Dei erat*. Marci 15. 39. Escobar tract. 2. Persec. Chr. Obs. 8.

Pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi; ego autem orabam. Ps. 108. 4. S. Augustinus hic: non quidem dicebat, quid orabat. Sed quid melius intelligere debemus, quàm pro eis ipsis de Cruce ille dixit: *Pater ignosce illis*. Ita ille. Sed cur ipse David hoc verbum non exprimit? tam sublime verbum à nullo alio ore erat immediatè evulgandum, nisi ab ipsomet ore divino. Sylv. in Matth. 5.

Paulus Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem; sed per Jesum Christum, & Deum Patrem. Gal. 1. 1. Christus existens in gloria sui Patris ad Apostolatum vocavit Paulum. Sed cur non ait, se vocatum ab homine; cùm Christus etiam verus homo sit? Tanta beneficentia, & dilectio, in persecutorem, & hostem, prædicabat gloriam infinitæ bonitatis: ut solius divinitatis videretur opus, humanæ naturæ limites excedens. Idem ibid.

Si oderis scelera, si injuriarum memoriam deleveris; si æternas simultates, & inimicitias, oblivione voluntaria deposueris; si fratrem amore, benevolentia, benignitate, misericordia, complexus fueris; Deo similis evadens. S. Greg. Nyss. or. 1. in illud, faciamus hominem.

Qui læsus injuria; eam non ulcisci, divinum id opus existimo. Isidor. Pelus. l. 5. ep. 232.

Diligere inimicos, magis divinum est, quàm humanum. S. Bernardus lib. de pass. D. cap. 11.

Duodecimum Motivum.

Simile priori. Facit, & probat, filium Dei.

Filium Dei se nominat - contumelia, & tormento, interrogemus eum. Sap. 2. 13. 19. Dilectio inimicorum, lydius lapis est, ad dignoscendos filios Dei. Incert. Auth.

Pater dimitte illis. Luc. 23. 34. In monte Thabor ait Pater: *hic est Filius meus dilectus*. In cruce de eo tacet: quia pro persecutoribus orabat. Paterno non eget testimonio, ut verè credatur Filius Dei. De Castillo Illat. 127.

Pater dimitte. Luc. 23. Cùm pro inimicis orat, non Deum, ut Matth. 27. 46. *Deus meus &c.* sed Patrem vocat: quia tunc maximè se declarat Filium æterni sui Patris. Sylv. hic.

Diligite inimicos vestros misericorditer; & hac sola dilectione supplete omnia, quæ mandavi, ut sitis filii Patris vestri. S. Paschasius l. 3. in Matth.

Decimumtertium Motivum.

Inimicos beneficiis facies amicos.

Si esurierit inimicus tuus &c. Prov. 25. 21. Multùm videri potest repugnare illi sententiæ, qua Dominus præcepit, ut diligamus inimicos nostros. Quomodo enim quisque diligit eum, cui propterea cibum, & potum dat, ut carbones ignis congerat super caput ejus, si carbones ignis hic aliquam gravem pœnam significant? Quapropter intelligendum est, ad hoc dictum esse; ut eum, qui nos læserit, provocemus ad pœnitentiam facti sui, cùm ei nos benefaciamus. S. August. in ep. ad Rom. Exposit. 71. Quando inimicis nostris præbemus beneficia, malitiam eorum nostra bonitate superamus; & mollimus duritiam; iratumque animum ad mollitiem, & benevolentiam flectimus: atque ita congregamus carbones super capita eorum. S. Hier. ep. 150. Hebidiæ.

In funiculis Adam traham eos. Os. 11. 4. Vera ratio vincendi hostem est, eum vincere amore, & beneficiis. Cornelius hic.

Decimumquartum Motivum.

Remittenti fit remissio.

Ex Veteri, & Novo.

Dimittite eum, ut maledicat. 2. Reg. 16. 10. Cùm Semei vehementer Davidem execraretur, dixit David: *dimitte eum*; ut Deus respiceret humilitatem ejus: sciebat enim, quòd remittenti Deus remittat. S. Cyrillus Jeros. Catech. 2.

Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam. Eccl. 28. 1. Talem unusquisque indulgentiam accipiet à Domino, qualem fecerit proximo. S. Aug. t. 5. in Joan.

Sicut & nos dimittimus. Matth. 6. 12. Notandum: nè aliis dimittere debita difficile videatur. Quòd si omnia male, quæ ab hominibus ad alterutrum possent inferri, conflarentur in unum; à minima Dei offensa compositione vincerentur. Et nos audemus à Patre remissionem magnorum scelerum postulare: debitoribus verò nostris modica relaxare cunctamur? Simon Cass. l. 10. c. 32.

In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis. Matth. 7. 2. Ingnosci, & ignosco. Est apud te mensura veniæ dandæ; invenies apud me mensuram veniæ accipiendæ. S. August. in Ps. 143.

Sed usque septuagies septies. Matth. 18. 22. Idest, toties, quotiesque offendit: nam toties oportet nos proximo in nos peccanti remittere, quoties volumus nobis peccantibus à Deo ignosci: à quo utique volumus nobis definenter ignosci, quotiescumque peccamus. Aliter non possemus jugiter dicere: *dimitte nobis debita nostra &c.* Dionys. Carth. hic.

Nonne ergo oportuit & te misereri. Matth. 18. 33. Inexpiabilis est iniquitas apud Deum, si non misereamur aliis, ac propitii fuerimus; prout quærimus Deum nobis habere propitium. Simon Cass. l. 6. c. 17.

Ex Patribus, & aliis.

In potestate nostra est, qualiter in die Judicii judicemur. S. Aug. l. 50. hom. 6.

Sub lege gratiæ extitisse quempiam ab ira purum, & inimicis delicta condonantem; ac parcentem iis, à quibus fuerit molestia affectus; nihil sanè mirum. Videlicet post Christi mortem; postquam ille nobis tam clementer omnia peccata remisit. S. Chrysost. tom. 1. f. de David & Saule.

Non est possibile, quòd homo, qui dimiserit proximo, non plenam remissionem assequatur. Incomparabiliter magis misericors est Deus, quàm nos. Sanct. Chrysost. hom. 36. in Acta.

Homo, si sine peccato esse non potes; & vis semper tibi dimitti peccatum; dimitte semper. Quantum vis tibi dimitti, dimitte tantum. Quoties vis tibi dimitti, toties tu dimitte. S. Chrysologus ser. 67.

Nihil propius est ad obtinendam remissionem peccatorum à Deo, quàm parcere inimicis. S. Vincent. Ferr. serm. 2. inf. Octav. S. Dominici.

Decimumquintum Motivum.

Passio Christi.

Paulus vinctus Jesu Christi. Philem v. 9. Scribit Paulus ad suum discipulum Philemonem, cujus servus Onesimus, facto furto, Romam fugiens incidit in Paulum, qui erat in vinculis: à quo cùm esset baptizatus, ei dat Paulus epistolam ad Philemonem, ut servum in gratiam suam recipiat. Quod ut persuadeat, multa poterat proferre; nullo tamen alio titulo preces suas adornat, nisi suis vinculis: *Paulus vinctus &c.* S. Chrysost. hom. 2. hic: quod omnibus justius, potentiusque persuadet: quoniam vinctus Jesu ego sum. Quanto potentius argumentum persuadendi, ut homines dimittant inimicis, ob vincula, dolores, sanguinem, mortem Christi Jesu. Sylveira in Act. c. 16. q. 11.

Vidisti Deum hominem fieri, & eo usque pro tua descendentem salute, tantaque propter te esse perpessum. Et adhuc inquiris, & dubitas, quemadmodum possibile sit injurias donare conservis. S. Chrysost. hom. 18. in Matth. c. 5.

Circa annum Christi 1200. miles militis patrem occiderat. Casu accidit, ut occisi filius occisorem caperet: quem cùm in ultionem extracto gladio trucidare vellet, ille prostratus rogat: per ho-

honorem sanctissimæ Crucis, in qua Deus pendens misertus est mundi, miserere mei! Pepercit, osculatus est, & amicus factus. Non multò post idem miles mare transiens, in Ecclesiam Dominici sepulchri aliis commixtus cùm intraret, imago Crucifixi profundè se illi inclinavit. Mirantibus de tanto honore factum suum recolens illud retulit. Sandæus Centur. 7. parad. amant. Crucifix.

Decimum sextum Motivum.

Memoria mortis, Judicii.

Memento novissimorum, & desine inimicari. Eccl. 28. 6. Nimirum qui cogitat, se per vindictam amissurum æternam felicitatem, per condonationem eam adepturum; facilè eam condonabit. Planè deponet furorem, qui furorem Dei in morte, judicio, & inferno, novit explicandum, & in non remittentem effundendum. Planè mors attentiùs considerata, mortem affert affectionibus nostris, quantumvis vivæ, & vigentes sint. Cornelius hic.

Esto consentiens adversario tuo citò. Matth. 5. 25. Idest, concordiam fac cum eo, quem læsisti, velociter: quia periculum est in mora; cùm ignores diem, & horam. Dionys. Carth. hic.

Varia alia motiva.

Ex Veteri, Patribus, & aliis.

Vocavitque nomen ejus Moyses, dicens: quia de aqua tuli eum. Ex. 2. 10. Qui filius est baptismi, & qualis Moyses ex aquis, idem hoc nomine tenetur abdicare à se omne venenum iræ, odii, & inimicitiæ. Nam, ut ait S. Ambrosius l. 6. hexam. c. 2. noxia in terris, in aqua innoxia sunt, atque ipsi angues sine veneno: leo terribilis in terris; dulcis in fluctibus. Quando ergo nos Christiani aquarum filii sumus, renati ex aqua; quid mirum, quòd Christus dicat: *diligite inimicos vestros*. Didacus Nyss. ser. 6. post Cin.

Omnis injuria, seu lingua, seu manu incussa, cùm patientiam offenderit; eodem exitu dispungetur, quo telum aliquod in petra constantissimæ duritiæ libratum, & obtusum. Tertullian. l. de Pat.

Idcirco quis te læsit, ut doleas: quia fructus lædentis in dolore læsi est. Ergo cùm fructum ejus everteris non dolendo, ipsi doleat necesse est amissione fructus sui. Id. ibid.

Amicos diligere, omnium est; inimicos autem solorum Christianorum. Idem. lib. ad Scapulam.

Inimicitiam in aqua oportet scribere, ut quamprimum obliteretur. Isid. Pelusiota l. 1. ep. 215.

Si commune est omnibus, etiam peccatoribus, redamare; cui genus professionis excelsius, studium quoque virtutis debet esse uberius, ut diligat etiam non amantes? S. Ambros. l. 5. in Luc. Et si diligitis eos &c.

Odire naturæ consimilem, & consortem, nulla potest causa subesse; quamquam adversetur, quamquam multa mala conetur inferre. Neque derogandum est bonæ naturæ pro vitio; quo patrato non definit esse homo, qui fecit; nec illam perdidit imaginem, quam unà tecum, dum crearetur, accepit. Simon Cassian. lib. 10. c. 23.

Miscellanea de Inimicis.

Obsignavit Rex annulo suo lapidem, quo os laci claudebatur. Dan. 6. 17. Ità legit S. Hieron. nè quid contra Danielem moliantur inimici. Credidit enim eum DEI potentiæ: &, qui de leonibus secutus est, de hominibus pertimescit. S. Hieron. l. 1. in Matth.

Qui cum DEO pacificus est, nullius inimicitiam metuit: tutus enim est in protectione, & misericordia DEI; quæ promissa est, & manet super Israel DEI. S. Ambros. in ep. ad Gal. cap. 6.

Laqueus adversarii est sermo noster; sed etiam ipse non minùs adversarius est nobis. Id. Eth. Chr. l. 1. c. 4.

Nè te ipsum læseris, o homo: neque amicus, neque inimicus, nè ipse quidem diabolus, poterit te lædere. S. Chrysost. hom. 3. de David & Saul.

T I T U L U S. X I.

INJURIÆ.

§. I.

DEUS nostras præ suis vindicat.

Ubi est Abel frater tuus? Gen. 4. 9. Cain, & Abel, obtulerunt DEO de facultatibus suis; sic tamen, ut Abel meliora, deteriora Cain. Acceptavit DEUS munera Abel, Caini verò nè respexit quidem: hinc ejus invidia, & mors Abelis. Duo hic in uno facto peccata erant; primo recta DEUM petebat, secundo fratrem. Primum dissimulavit; de secundo austerus inquisitor interrogat: *ubi est &c.* rationem abs te volo illius, cujus sanguis innoxius magnis vocibus justitiæ meæ tribunal appellat. *Nunc maledictus eris super terram*, Didacus Nyss. D. 5. Quadr. §. 7.

Maledictus eris super terram dicitur Caino, Adæ verò, qui in Deum peccavit. *Maledicta terra in opere tuo*. Gen. 3. 17.

Ægyptus triduanis tenebris vindicatur. Ex. 10. 22. quia hic populus oppressus fuit: Christi verò mors tantum triduanis. Matth. 27. 45.

Vos depasti estis vineam; & rapina pauperis in domo vestra. Is. 3. 14. Deus, cùm multa crimina posset obiicere Israelitis, quæ in ipsum Deum patrarant; tamen non objecit, nisi quæ hominibus facta. Mendoza in 1. Reg. 11. vers. 6.

Flamma erupuit, & incendit, quos reperis juxta fornacem. Dan. 3. 48. Qui, ut ait Hector Pintus, forsan erant, qui accusaverunt sanctos pueros. Mirum! ignis non devoravit illos ob horribile idololatriæ crimen; sed ob odium, & injuriam in sanctos. Plus alienam, quàm propriam vindicat injuriam. Sylveira in Act. 13. q. 6.

Iratus - tradidit eum tortoribus. Matth. 18. 34. Liberaliter servo decem millia Dominus condonavit: cùm verò ille conservo suo pauculi debiti gratiam facere noluit; illum carceri addixit. S. Chrysost. hom. 26. in Gen. magna quidem, & inefabilis, misericordia! cùm in se peccatum est, ad nudas tantùm preces totum remittit: cùm autem in conservum, ut in crudelem, & inhumanum, suam revocat liberalitatem.

Servo nequam. ib. DEUS ad injurias suas agnus est, ad nostras leo. Didac. Nyss. D. 21. Pent. §. 3.

Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt DEI DEO. Matth. 22. 21. Satiùs dixisse videtur: reddite, quæ sunt Dei, Deo; & quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Voluit docere: quòd cùm de re sua, simulque Cæsaris, agitur; quòd primùm Cæsari, post illum sibi, satisfieri velit. Id. Dom. 5. Quadrag. §. 7.

Hic si esset propheta &c. Luc. 7. 39. quibus verbis non solùm mulierem notavit Pharisæus, sed Christi etiam honorem. Et tamen pro sola Magdalena respondet, sui immemor. Didacus Nyss. D. 5. Quadr. §. 7.

Saule, Saule, cur me persequeris. Act. 9. 5. Cruci affixus, flagellatus &c. siluit, nec tortoribus verbum dixit; nec verò de cœlo expostulat injurias suis illatas. Stella in Luc. 7. v. 40.

Sæpe mos est DEO, ut dimittat, quæ in se peccata fuerint; verùm quæ in proximum, ea maxima exquirat severitate. S. Chrysost. hom. 26. in Gen. apud Segneri serm. 3. die Ven. post Cineres.

§. II.

Injurias Dei præ tuis senti, & vindica.

Num. I.

Id egit Christus.

Vade Satbanu. Matth. 4. 10. Author Imp. hom. 5. In prima, & secunda tentatione Christus passus est tentationis injuriam, non est exasperatus; nec in increpationem, vel abjectionem ejus, est excitatus; sed sustinuit, & mitis permansit: nunc autem, quando diabolus Dei sibi præsumpsit honorem, ac adorationem; exasperatus, & iratus est, & à se repulit. Ut nos illius exemplo discamus, nostras quidem injurias illatas ab impiis, sive in dicto, sive in facto, magnanimiter sustinere; Dei autem injurias, & contemptum, nec usque ad auditum sufferre: quoniam in propriis injuriis esse quempiam patientem, laudabile est; injurias autem Dei dissimulare, nimis impium. Irascitur dæmoni Dominus, quando videt illum, quæ Dei sunt, sibi vendicantem. Theophylact.

Cùm fecisset quasi flagellum. Joan. 2. 15. Cur Christus hic adeò severus, alibi mitis? Samaritanus, & dæmonium habens, vocatus, nihil tale fecit &c. In aliis actionibus peculiariter Christo Domino irrogabatur injuria; hic autem totus contemptus in Deum erat; cùm domus ejus domus negotiationis fieret. Sylveira hic q. 8.

Vide simile exemplum Luc. 9. 54.

Num. II.

Alia Exempla, & motiva.

Eiice ancillam hanc, & filium ejus. Gen. 21. 10. Agar *concepisse se videns, despexit dominam suam*. Gen. 16. 4. Sara sapiens paulùm commota est ob ingratum Ægyptiæ animum; & agendo cum illa paulò severius conabatur ad ancillæ conditionem reducere. Sed dum post complures annos advertit, tum illam, tum filium Ismaelem, posluere domum Abrahæ superstitionibus. Gen. 21. sic exarsit, ut illam nec in domo passa sit, neque ad limites agrorum suorum. Nos, quorum gratia æternum Verbum induit carnem, congelascemus inter domesticorum iniquitates? feremus conculcari ab iis tabulas Legis? Sacramenta sperni? quæso, afficiamur magis Dei offensis; & minùs privatas injurias sentiamus. Oliva t. 2. conc. 23. die Sanct. Luciæ.

Tunc

Tunc Tobias ingemuit. Tob. 3. 1. En tibi, cœcitas non turbavit Tobiam; sed conturbavit calumnia uxoris: magis enim offensa Dei, quàm injuria propria, eum cruciabat. Corneliius hic.

Tremor, & horror, invasit sensus eorum, nè hoc faceret Jerusalem, & templo Domini. Judith. 4. 2. Nihil æquè torquet pios animos, ac injuria rerum sacrarum. Ea fortuna occurrit in primis, & lacrymas expulit pio vati. Ps. 78. 1. *Deus! venerunt Gentes in hæreditatem tuam*. Theodoretus: sapienter preces exordiri docuit: non enim sua mala primùm narrat; sed impietatem in divinum templum. Velloso hic Paræn. 16.

Quasi una de stultis mulieribus locuta es: Job 2. 10. Lyran. Vir sanctus, quamvis afflictiones proprias patienter sustinuerit; tamen injuriam Dei, absque reprehensione sustinere non potuit: quia injuriæ propriæ sunt tolerandæ; divinæ autem vindicandæ. Sic laudabili iracundia dicuntur excanduisse Moyses in idololatras Ep. 32. 19. Phinees in scortantes. Num. 25. 7. Samuel in Agag. regem 1. Reg. 15. 33. Elias in Sacerdotes. Baal 3. Reg. 18. 40.

Plorabitis, & flebitis vos. Joan. 16. 20. Veri Christi discipuli plus cruciantur in animo ex corruptis hominum moribus, quàm si quæque flagella in propriis corporibus paterentur. Major plorandi causa, quòd convitia jaculabantur in Christum; quàm ex his, quæ in propriis corporibus tolerabant. Simon Cassia lib. 12. c. 14.

Num. III.

Iniuriæ Dei minùs zelantur.

Nunc super omnia adversarios nostros immortali odio persequimur; blasphemantibus Deum clementem porrigimus manum. S. Hier. ep. 61. ad Pamm.

Sunt plerique, quod valde absurdum est, faciles ad remittendam injuriam Dei; difficiles, & tardi ad donandam injuriam suam. Nimirum hoc potiùs bene constituti, & bene eruditi animi est; quòd facilis sit, & promptus ad remittendam injuriam sui, tardior autem ad donandam injuriam Dei. S. Rupertus l. 1. in Levit. c. 42.

Cùm injurias nostras ipsi ulciscimur, modum quoque in ulciscendo excedimus: cùm verò vel de divina gloria vel de iis ità affecti, ut nos inter, & saxa, interfit nihil. S. Isidor. Pelus. l. 2. ep. 239.

Vide tit. Honor Dei.

§. III.

Injuriam proximo non infer, nec inferri patere.

Clamor Sodomorum, Gomorrhæ, multiplicatus est. Gen. 18. 20. S. Chrysost. hom. 42. in Gen. multas injustitias, quas commiserunt, demonstravit: & surrexerunt potentiores, ditioresque, contra pauperes. Proinde, inquit, non solùm erat magnus planctus clamoris; sed & peccata eorum non vulgaria fuisse, sed magna.

Quare percutis proximum tuum? Ex. 2. 13. Ex hoc facto rectè conjecturat S. Chrysostomus Moysen magnum futurum principem, quòd injurato opem ferret. Sylveira in act. 7.

Iratus - David - dixit ad Nathan 2. Reg. 12. 5. Non indignatur David contra suum hostem Saul, non contra Semei, non contra Absolon; sed contra oppressorem pauperis. Sylveira in Act. 7.

Servate mihi puerum Absalon. 2. Reg. 18. 5. Sic in terra David præcipiebat; sed in cœlo aliud statuit divina justitia in tot culparum reum. Oliva tit. 2. conc. 15.

TITULUS XII.

INNOCENTIA.

§. I.

Figuræ, Similitudines.

Invenit scyphum in sacco Beniamin. Gen. 44. 12. Per Bejamini intelliguntur hic innocentes; quos Dominus tenerius diligit: & ideo potiùs arguit hic, ut puriores sint. Hugo Cardin. hic.

Defert agnum unniculum. Levit. 12. 6. In agno significatur innocentia. S. Bonav. s. 2. D. 2. Epiph.

Filius unius anni erat Saul. 1. Reg. 13. 1. Non ætate, sed probitate; ut interpretantur Greg., Hier., August., Rupertus, Theodoretus. Sæpe in sacris litteris Innocentia per pueritiam indicatur. Mendoza hic.

Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli. Matth. 18. 3. S. Hier. non præcipitur Apostolis, ut ætatem habeant parvulorum; sed innocentiam: & quod illi per annos possident, hi possideant per industriam: ut malitia non sapientia, parvuli sint.

Non habens vestem nuptialem. Matth. 22. 12. Nuptialis vestis est Innocentia; etsi non custodita, saltem recuperata. Et est illa pristola, quæ prodigo filio revertenti jubetur exhiberi à patre. Simon Cass. l. 6. c. 24.

Indictum veste alba. Luc. 23. 11. Alba vestis insinuat Innocentiam patientis. Id. l. 13.

§. II.

Innocentia defenditur à Deo.

Exempla S. Scripturæ.

Quare ergo non timuisti detrahere servo meo? Num. 12. 8. Abulens. q. 15. tam mitis erat, ut non responderet offendentibus te: ideoque DEUS respondit pro Moyse.

Hic est Filius meus dilectus. Matth. 3. 17. S. Cyprianus de bapt. Chr. hucusque, Domine Sancte Pater, non audivimus, te loquentem; qui multifariam olim Patribus locutus es in Prophetis. Miratus S. Cyprianus, Patrem usque ad Jordanem tacuisse; & ibi vocat Filium sibi consubstantialem; ut per divinam filiationem omnibus innotescat Christi innocentia, & sanctitas. Item Spiritus Sanct. qui veritatis Spiritus est, in columbæ, specie descendit: ut suspicio, quam homines de Christi innocentia habere possent, penitus aboleatur. De Castillo Illat. 211.

Et respondens Jesus dixit ad illum. Luc. 7. 40. Vide prærogativam Mariæ, quem in omni causa habet advocatum. Indignatur Pharisæus, conqueritur soror, & etiam discipuli murmurant. Ubique Maria tacet; & pro ea loquitur Christus. S. Bernardus s. 3. de Assumpt.

Exempla Historica.

Mater S. Eduardi Conf. Regis Angliæ, Emma in crimen eum Episcopo adducta, super ignitos vomeres illæsa transit. Vocabatur, hæc proba Ordalium. Rex in satisfactionem ab Episcopo, & matre, se flagellari fecit. Bolland. 5. Januar.

S. Agatha Hildegardis Palatina, Carinthio Paulo Hildegardo Comiti nupta fuit. Hic nocte quadam in vicinis sylvis venando transacta, dum sub ortum solis villam pertransit, ancillam conspicatus, vaccas mulgentem, ex ea quærit: quid domina habeat? respondet: agit, quod impudicæ solent viro absente, noctes totas adulteris obsequi. Ira percitus comes arcem ascendit, accedit ad cubiculi fores, eas pulsat; & quia non illicò recludebantur, (seu necdum thalamo surrexerat Hildegardis, seu certè pietati vacabat) perfringit, ac conjugem crinibus correptam conculcat; ac demum de fenestra in abruptissimum præcipitium jactat; unàque ancillam Dorotheam, necquicquam hæræ innocentiam attestante. Iverè ambæ præcipites, sed innocuæ, angelorum ministerio inter prærupta petrarum locatæ; & suavissimo concentu recreatæ. Id ubi è fenestra comes conspexit, primùm ludi sibi inani specie oculos ratus; dein, ut verè incolumes esse perspexit, ad sumendam de accusatrice vindictam profiliit. Verùm jam illa graves Deo solverat pœnas: nam non ipsa solùm; sed & vacca, mulctorum, sedile, lac quoque, eodem omnia, quo priùs situ, figura, colore, in saxa penitus induruerant. Perculsus Comes suppliciis novitate, dum insontes ex inaccessus rupibus, ubi confidebant, quo pacto eripiat, circumspicit; subitò ferri eas ultra Dravum animadvertit, ingenti splendore coruscantes. Ipse quoque in pœnam sceleris sui visu orbatus est. Locum, in quem dejectæ fuit, ornant rosæ, & lilia, æstate è rupibus sponte sua enatæ, velut humano cultu plantatæ. Bolland. 5. Febr.

§. III.

Innocentia vincit, proditur.

Justus, quasi leo confidens, absque terrore erit. Prov. 28. 1.

Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha, & thuris. Cant. 3. 6. Non thus est virginitas; sed compacta è thure virga: illud enim si non uratur potest non sentiri: fumigantem verò ex aromatibus virgam quis ità premat, quin fragret? Oliva Dom. 2. Quadr.

Bellabunt adversum te, & non prævalebunt. Jerem. 1. 19.

Suscitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel. c. 13. 45. Totus populus Israel condemnat Susannam, ut fœdatam turpi crimine, & quis impetum cohibeat? quis? unius pueri vox pro veritate, & justitia. Nota: nunquam Daniel dicitur *puer*, nisi modò. Necdum explicat somnia Nabuchodonosor, aut visionem Balthasar; vel cùm inter leones mittitur: sed modò veritatem, & justitiam, defendens. Ut Spiritus Sanct. doceat: quòd contra totum populum unus puer sufficiens sit, ad justitiam, veritatemque defendendam. Sylv. in act. 4.

Resplenduit facies ejus sicut Sol. Matth. 17. 2. Innocentis, residentis in mente, proles est nitor; qui oris habitu, verbisque profertur. Cœlum sole collustratum, licèt vaporibus integatur, diem tamen per obstantes nebulas Sol transinittit. At si sole destituatur, licèt innumeris se sideribus comat, noctem circumsert. Non ità virtus atrari potest; quin candicet, suoque se, & colore prodat, & odore. *Sapientia hominis lucet in vultu ejus*. Ecclæ. 8. 1. Oliva D. 2. Quadr.

Intuen-

Intuentes eum omnes viderunt faciem ejus tamquam faciem Angeli. Act. 6. 15. Trahebatur in jus Stephanus, non ut diem diceret; sed ut noctem perferret accusationis teterrimæ. Quid in tanta injuriarum caligine supersit luminis innocenti quidem, sed damnato? tantum, ut major seipso appareat. *Intuentes &c.* Erupit in frontem, & genas, nitor; qui glisccbat in corde. Idem ibidem.

Utique homicida est homo hic. Act. 28. 4. Dicebant barbari, vipera invadente manum Pauli. Sed videntes, nihil mali inde fieri; *dicebant eum esse Deum*. Tibicen anguis est jubente Deo innocentiæ latentis in Paulo: fuit illi pro pharmaco toxicum. Et sicut fuit Jonæ cetus pro cymba; ità Paulo serpens pro patrono. Oliva ib.

Gaude innocentia, & exulta! gaude, inquam, quia ubique illæsa es, ubique secura. Si tentaris, proficis; si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris. Tu in servitute libera es, in periculo tuta, in custodia læta. S. Chrysostomus ser. de Joseph.

Numquam absconditur, quem prodiderit innocentia. Ennodius in Panegyrico dicto Theodorico regi.

Vide tit. Silentium.

§. IV.

Innocentiam custodiendi motiva.

Custodi innocentiam. Ps. 36. 37. Tene, quomodo, cùm avárus esses, saccellum tenebas. Quomodo tenebas saccellum, nè tibi extorqueretur à fure: sic custodi innocentiam, nè tibi extorqueatur à diabolo. S. August. hic.

Ascendente eo in naviculam. Matth. 8. 23. idest, baptismum. Hæc aqua baptismalis innocentiæ facit naufragia, & rumpitur impingendo in rupem peccatorum mortalium; scilicet vento diabolicarum tentationum, seu periculis occasionum mundanarum; in tantum, quòd tot sint pericula in mari hujus Mundi, quòd è decem millium non transfretat una cum ista navi innocentiæ baptismalis, quin peccet mortaliter. S. Vincentius Ferr. serm. in die Ciner.

Qui vicerit. Apoc. 3. 5. idest, innocentiam baptismalem servaverit; vel, pœnitentiam egerit, in eaque perseveraverit. Sylveira hic.

Nihil sancta, & singularis, illa Majestas, aliud ab homine desiderat; quàm solam innocentiam: quam si quis Deo obtulerit, satis piè, satis religiosè litavit. Lactantius lib. 6. instit. div.

Miscellanea.

Esse jam inter nocentes innoxium, crimen est: malos, quisquis non imitatur, offendit. Consensere jura peccatis; & cœpit licitum esse, quod publicum est. S. Cyprianus ep. 2.

Innocentia cordis est, de nemine malè sentire, neminem judicare, & mala de nemine cogitare. Est innocentia ori, nulli detrahere, nulli maledicere, & à veritate numquam recedere. Est autem innocentia operis, lædere, nulli nocere. S. Bonavent. s. 20. de Innocentibus.

TITULUS XIII.

INSPIRATIONES DIVINÆ.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Vix Isaac sermonem expleverat. Gen. 27. 30. *& egresso Jacob foras, venit Esau*. Dum verbo illo *vix* temporis notatur brevitas, promptæ obedientiæ felicitas proditur. Si Jacob matris inspirationi parere distulisset; primogenituræ, benedictionisque, gloriam indubiè amisisset; mansissetque Esau servus. Rebecca divinæ inspirationis figura. Naxera in Jos. 24. §. 19.

Ascendit fumus de naribus ejus. 2. Reg. 22. 9. idest, lacrymosa compunctio pœnitentium inspiratione ejus. Nares Dei inspiratio ejus in corde Fidelium. S. Anselmus lib. de vestim. membr. & actibus Deo attributis.

Osculetur me. Cant. 1. 1. Osculatur nos Deus Verbum; quando cor nostrum, & ipsum principale hominis, spiritu divinæ cognitionis illuminat. Sanct. Ambros. lib. de Isaac & anima c. 3. Os sponsi, inspiratio Christi. Osculum oris, dulcis amor inspirationis. S. Greg. hic.

Vox dilecti mei pulsantis: aperi mihi soror mea. Cant. 5. 2. Strabus: sto ad ostium, idest, inspiro. Anselmus: sto ad ostium, idest, cor clausum, vel induratum. Quid tibi fili Dei cum peccatorum habitaculo? & rogas, & cupis, ut aperiant? in platea Dominus? noctu cœlestis vagatur sponsus? S. August. l. 4. Confess. cap. 11. noli esse vana anima mea, & obsurdescere. Verbum ipsum clamat; & ibi est locus quietis imperturbabilis. Escobar t. 6. Parab. Chr. Obs. 6.

Ego sto ad ostium, & pulso. Cant. 5. 2. Apoc. 3. 20. Pulsat Dominus, quando, quæ bona sunt, vel per doctrinam docet, vel occulta inspiratione Sanctorum corda ad benefaciendum instigat. Tunc ostium ei aperitur, quando ea, quæ præcepit, implentur. S. Justus Orgel. hic.

Adolescens, tibi dico, surge. Luc. 7. 14. Hoc quotidie dicit Dominus unicuique peccatori: surge, qui hactenus jacuisti in vitiis; surge ad pœnitentiam agendam. Haymo D. 16. Trinit.

Lazare veni foras. Joan. 11. 43. Hæ vox Filii Dei signat magnam gratiam illius, qua vocat peccatorem interiùs, per occultam inspirationem dicens: *veni foras*, idest, confitere peccata tua Sacerdoti. Idem hom. in Octava Pasch.

Sto ad ostium, & pulso. Apoc. 3. 20. Quoties sponsus provocat ad dilectionem, ad virtutes; toties pulsat, ut aperiatur. S. Laur. Just. de casto connub. c. 11.

Quid sunt illæ manifestationes, interni luminis, nisi dies electæ mentis? Aliquando nos in contemplatione internæ lucis excipit? quandoque labi usque ad præferendas humanitatis tenebras relinquit. S. Greg. l. 1. in 1. Reg. 1.

Sagitta est instinctus Sanct. Spiritus. Tres sunt autem spirituales sagittæ, quas mittere solet Christus: videlicet timoris, doloris, amoris. Timor pœnam, dolor culpam, amor gloriam respicit. *Et ergo tres sagittas mittam*. 1. Reg. 20. 20. S. Bonaventura l. 7. in Pentec.

§. II.

Inspirationes exequendi motiva.

Hodie si vocem ejus audieritis. Psal. 94. 8. Utiliùs namque, & multò salubrius est, hodie audire eum consulentem, consolantem, admonentem, docentem; & ut multùm arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebrosa, audire illum judicantem, indignantem, ulciscentem, sævientem, condemnantem. S. Bernardus serm. de verbis Abacuc. Via Dei est, per quam ad nos venit, interna aspiratio. Via Dei, per quam ad illum imus, bona operatio. Hugo à S. Vict. in Ps. 118.

Aperi mihi soror mea &c. Cant. 5. 2. Ponit his verbis rationes, ad suadendum peccatori, ut aperiat Deo. Cùm ait: *aperi mihi*; insinuat aperuisse peccatorem aliis, vel aperire solere. Etenim ad januam cordis stat etiam diabolus pulsans; sed alio modo, quàm Deus. Sicut enim in palatiis regum plures sunt ordines portarum, antequam perveniatur ad secretum cubiculum; ità cor hominis plures continet portarum ordines. Quinque sensus sunt portæ; magis intimæ sensus interni, phantasia, appetitus sensitivus: per quas etiam intrat diabolus; & vehementiùs pulsat; cùm fœdas cogitationes excitat, & immittit; quas David Psalm. 77. 49. vocat *immissiones per Angelos malos*. Et sic misit diabolus in cor Judæ, ut traderet Christum. Jona. 13. 2. Diabolus quidem immisit; sed Judas admisit, & consensit; & ideo ad possidendum cor ejus intravit; cùm tamen illam immissionem potuisset repellere. Universa enim diaboli potestas non ampliùs se extendit, quàm ad pulsandum per has januas. At ulteriùs est intimior cordis janua ad superiorem spiritus partem; ad quam solus Deus immediatè pulsare potest, immittendo in intellectum, & voluntatem, pias cogitationes, & ferventes affectus. *Aperi mihi*. q. d. aperuisti januam cordis tui diabolo, & hosti, qui tuum sitiebat interitum cur ergo non aperis mihi Creatori, Redemptori, ac Patrono tuo? qui tuam cupio salutem. Aperuisti tyranno; aperi legitimo Domino: aperuisti lupo, qui intravit, ut perderet, & mactaret; aperi proprio Pastori, qui intrare cupit, ut te pascat, & tueatur. *Aperi mihi soror mea*. q. d. mitte titulis es mea; eisdem teneris aperire mihi: non enim pulso ad januam alienæ domus, sicut diabolus; sed propriæ. Facta es mea *soror* per Incarnationem; *amica* per Passionem, qua reconciliavi te Deo: *Columba*, per missionem Spiritus S. quam tibi merui: & tandem facta es *immaculata*. Vel sic, *aperi mihi*, quæ in Baptismo effecta es mihi *soror* per gratiam, meæ divinæ consors naturæ: *amica* per charitatem: *columba* per infusionem Spiritus Sanct. *immaculata* per munditiam ab omni maculata. *Caput meum plenum est rore*: quia Divinitas, quæ caput meum est, rore tuorum peccatorum est quasi cooperta, & valde despecta; dum mihi vilissimas præponis creaturas. *Et cincinni mei*, idest, attributa, perfectiones meæ; *plena sunt guttis noctium*; quoniam à te etiam despiciuntur. Contemnis meam misericordiam, bonitatem, patientiam, justitiam, & liberalitatem; tuasque voluptates, & concupiscentias, præfers illis. Cincinni etiam mei, idest beneficia, & opera, quæ à me in tui bonum procedunt, plena sunt tuis ingratitudinibus; quoniam contra me illis abuteris. Denique *caput meum plenum est rore* nocturno, quasi gelidum; dum non amatur à te, nec à multis Fidelibus meis: sed videor esse in Mundo, velut in nocte, rore, & gelu frigido. De Ponte hic Exh. 8. §. 1.

Expoliavi me tunica mea. Cant. 5. 3. Sponsa pulsanti Sponso tardat aperire. Ille declinaverat, atque transierat. Cum quanto damno postea quæsitus ab illa! *invenerunt me custodes &c.* Naxera in Jos. 24. §. 19.

Meritò dicit. *labia ejus lilia distillantia myrrham* plenam Cant. 5. 13. docent enim in præsenti vita mortificationem. S. Theodoretus hic.

Stel-